AVİM
AVRASYA İNCELEMELERİ MERKEZİ
CENTER FOR EURASIAN STUDIES

AVİM Yorum • No: 2011 / 36 • Aralık 2011

FRANSIZ KANUNU: BİRİNCİ AŞAMA

Ömer Engin LÜTEM

Ermeni soykırım iddialarını reddedenlerin cezalandırılmasını öngören bir kanun tasarısı Fransız Milli Meclisi tarafından 22 Aralıkta kabul edildi. Tasarının kanunlaşması için Fransız Senatosu tarafından da aynen kabul edilmesi gerekmektedir. Halen Noel ve yılbaşı tatilleri dönemine girildiğinden Senatonun bu tasarıyı ele alabileceği en erken tarih Ocak ayının ilk haftasının sonu olabilir. Ancak genel kanı, ivedi kaydı taşımayan bu tasarının hemen incelenemeyeceği ve hatta Cumhurbaşkanlığı seçimleri ve belki de Haziranda yapılacak olan Parlamento Seçimlerinden sonra gündeme gelebileceğidir. Ülkemizdeki kanının aksine söz konusu tasarının Milli Meclis tarafından kabulü kolay olmamıştır. Fransada hemen herkes bir Ermeni soykırımı olduğuna inanmasına karşın, bunu inkâr edenlerin cezalandırılması konusunda fikir birliği yoktur. Aralarında tanınmış tarihçiler ve fikir adamlarının bulunduğu etkin bir grup, ifade özgürlüğünün önlendiği düşüncesiyle, bu tür kanunlara karşı çıkmaktadır. Bu düşüncede olan milletvekillerinin muhalefetinden kurtulmak için, Noel ve yılbaşı tatillerinden hemen önceki günlerde bu konunun Milli Meclise getirilmesi düşünülmüş, önce 19 Aralık olarak saptanan görüşme günü, daha garantili olması için, Noelden iki gün öncesine, 22 Aralık a alınmıştır. Bu nedenle Meclisin onda biri kadar milletvekilinin katıldığı ve aralarında Ermeni taraftarlarının çoğunlukta olduğu bir grup 40 küsur oyla tasarının kabul edilmesini sağlamıştır. On kadar milletvekili ise aleyhte oy kullanmıştır. Ancak, mesela, Ermeni soykırımını kabul eden 2001 yılı kanunun 52 lehte oyla kabul edildiği ve hemen kimsenin tasarıya karşı çıkmadığı hatırlandığında Ermeniler yönünden, küçük de olsa, bir gerileme olduğu görülmektedir. Diğer yandan Meclisin çoğunluğunun oylamaya katılmasını önlemek için başvurulan bu oyun bazı Fransız gazetelerinde eleştirilmiştir. Mecliste yapılan görüşmelerde Ermeni taraftarları soykırım iddialarını inkâr edenlerin cezalandırılması gereği üzerinde durmuşlardır. Ancak Fransada, internet ortamındaki az sayıda yazı hariç, bu iddiaları açıkça reddeden yok gibidir; zira başka kanunlar da bu konuda ceza verilmesini sağlamaktadır. Bu durumda kabul edilmesi istenen kanunun uygulama alanı çok dardır; diğer bir deyimle adeta sebepsiz yere ifade özgürlüğünü kısıtlayan bir kanun çıkarılmasına çalışılmaktadır. Daha yakından bakıldığında Fransadaki militan Ermenilerin asıl amacının, soykırım iddialarını reddeden az sayıda kişinin cezalandırılmasından ziyade, kendi kimliklerinin bir parçası haline gelmiş olan soykırım savının kamuoyunda savunmasını yapmak, bu sava kesin olarak karşı çıkan Türkiyeyi zor durumda bırakmak, bir bakıma Türkiyeye galip gelmek ve böylelikle bir tür psikolojik tatmine ulaşmaktır. Kanun tasarısının Fransız Milli Meclisinde görüşülmesi sırasında, Raportör ve diğer Ermeni yanlıları özellikle şu hususlar üzerinde durmuşlardır: Bunlardan birincisi, Fransada geçmiş

olayları kınayan bazı kanunlara, ifade özgürlüğünü kısıtladıkları gerekçesiyle bazı tanınmış yazar ve bilim adamlarının karşı çıkmasının sonucu olarak bu tasarının bir hafıza kanunu olmadığı, amaçlarının Avrupa Birliği çerçevesinde kabul edilen, ırkçılık ve yabancı düşmanlığı ile ilgili çerçeve-kararın Fransa için uygulanmasından ibaret olduğudur. Oysa durum böyle değildir. Tasarı, Fransada kanun ile tanınmış soykırımlar gibi bir kavram geliştirerek, hiçbir uluslar arası mahkeme tarafından soykırım olarak tanımlanmamış olan 1915 olaylarını da kapsamıştır. Kısaca bu tasarının kendisi hafıza kanunu niteliğinde değildir ancak dayandığı 2001 kanunu bir hafıza kanunudur. Tarihçi ve fikir adamlarının değindiğimiz karşıtlığı gayet önemlidir. Şayet tasarı Senato tarafından kabul edilmese de bu, Türkiyenin itirazlarından çok, tarihçi ve fikir adamları sayesinde olacaktır. İkinci olarak bu tasarının Türkiye ile ilgili olmadığı ileri sürülmüştür. Bu da doğru değildir. Tasarı, Türkiyenin kesinlikle karşı çıkmış olduğu Ermeni soykırım iddialarını resmen tanıyan 2001 kanununa dayanmaktadır. 1915 olaylarını soykırım olarak nitelendirenlerin cezalandırılmasına dair olan bir kanun tasarısı da doğal olarak Türkiyeyi ilgilendirmektedir. Meclis müzakerelerinde bu tasarının kanunlaşmaması için Türkiyenin Fransaya baskı yaptığından, diplomatik ilişkileri kesmek, ekonomik misilleme yapmak gibi tehditlerde bulunduğundan bahsedilmiştir. Bu arada aynı tehditlerin 2001 yılında da ileri sürüldüğü ancak izleyen yıllarda iki ülke arasındaki ticaretin daha da arttığı belirtilerek bu kez de aynı olabileceği ifade edilmiş ve böylelikle Türkiyenin tepkileri küçümsenmeye çalışılmıştır. Burada iki husus dikkati çekmektedir. Birincisi tasarının kabul edilmemesi için, Paris Büyükelçiliğimizin çalışmalarına ek olarak Türkiyeden gelen parlamento heyeti ile TÜSİAD heyetinin yaptığı temasların Ermeni yanlılarını endişelendirdiği ve bunların baskı olarak nitelendirilmesine yol açtığıdır. Oysa Türkiyeyi doğrudan ilgilendiren bir konuda ilgili makam ve kuruluşların görüşlerini Fransız makam ve kamuoyuna bildirmeleri normaldir. İkinci olarak ekonomik alanda Türkiyenin 2001 yılında gösterdiği sebatsızlığı tekrarlaması için bir neden yoktur. Aksine, bu tasarı Senatodan geçtiği takdirde, Türkiyenin, uluslararası taahhütlerine aykırı olmayacak şekilde, Fransa ile olan ekonomik ilişkilerine bazı sınırlamalar getireceğinin işaretleri vardır. Bu arada tasarının kabulünden sonra Fransız basınında çıkan yazılarda, Türkiyenin gösterebileceği tepkiler arasında, en fazla ekonomik olanlardan endişe edildiği görülmüştür. Halen ciddi ekonomik sıkıntılar yaşayan Fransada bu endişeleri haklı görmek gerekmektedir. Fransız Sosyalist Partisi, 2001 yılı kanununun ve 2006 yılı soykırımı reddedenlerin cezalandırılmasına dair kanun tasarısının mimarıdır. Halen bu Partinin başkan adayı olan François Hollande geçmiş yıllarda Türkiye, Ermeni soykırımını tanımadığı takdirde AB üyesi olamayacağını ifade etmiş bir kişidir. Ancak 22 Aralıkta kabul edilen tasarının sadece iktidar Partisi UMPnin bir girişimi olması Sosyalistleri rahatsız etmiş ve bu tasarının gelecek seçimlerle ilgili olduğu iddialarına yol açmıştır. Şimdiden bazı Sosyalist milletvekilleri, hafıza kanunlarına karşı olduklarını belirterek, tasarıya karşı çıkmışlardır. Tasarının Senatoda müzakereleri sırasında bazı Sosyalistlerin bu karşıtlığı sürdürecekleri anlaşılmaktadır. Diğer yandan tasarının kabulünün iktidar saflarında da, başta Dışişleri Bakanı Alain Juppé, diğer bazı bakanlar ve milletvekilleri olmak üzere, tepkilere yol açtığı görülmektedir. Türkiyeye gelince, hükümet ve iktidar partisi bu tasarıya karşı kesin cephe almıştır. Diğer yandan, başlıca muhalefet partileri olan CHP ve MHP hükümete tam destek vermişlerdir. BDP bu milli mutabakata uymayarak, Ermeni yanlısı tutumunu sürdürmüştür. Ancak bu parti T.B.M.Mnin %4 gibi küçük bir bölümünü temsil ettiğinden bu muhalefetinin bir sonuç

doğurması mümkün değildir. Aynı şekilde, liberal aydınlar olarak tanımlanan ve son yıllarda Ermeni görüşlerine verdikleri destekle tanınan bazı yazarların marjinal durumu, yukarıda değindiğimiz mutabakat karşısında daha belirgin hale gelmiştir. Bu nedenle olacak, söz konusu yazarlardan bazıları, soykırım iddialarını sürdürmekle beraber, tasarıya karşı çıkmışlardır. Ermenistana gelince, Başkan Sarkisyan tasarının kabulü nedeniyle Fransaya resmen teşekkürlerini bildirmiş olmakla beraber Ermeni basınının bu konuya beklendiği kadar ilgi göstermediği görülmüştür. Fransa dışındaki Diaspora basını için de durum aynıdır. Bu arada söz konusu tasarıya karşı tepkilerin sadece Türkiye ile sınırlı kalmadığı ve Özellikle Azerbaycanda bazı siyaset adamları ve basının Fransayı eleştirdiği görülmüştür. İslam Konferansı Örgütünden de itiraz sesleri gelmiş, Cezayirde de Fransaya karşı eleştiriler başlamıştır. Avrupa Birliğine gelince, AB Komisyonu'nun genişleme ve komşuluk politikasından sorumlu üyesi Stefan Füle ''Avrupa Birliği'nin işi tarih yazmak değil, uzlaşmayı sağlamaktır. AB bu kıtada barışı, demokrasiyi, istikrarı ve refahı amaçlayan geleceğe yönelik bir projedir'' demekle, dolaylı bir şekilde tasarıyı eleştirmiştir. Tasarının Türkiye dışında da eleştirilmesinin olası sonucu başka ülkelerin Fransayı izleyerek Ermeni soykırım iddialarını reddedenlerin cezalandırılmasını öngören kanunlar çıkarmakta daha isteksiz davranmaları olacaktır. Tasarının Fransız Millet Meclisinden geçmesinden sonra Başbakan Erdoğan Fransaya karşı alınacak ilk önlemleri açıklamıştır. Bunlar Paris Büyükelçimizin geri çekilmesinden, iki ülke arasında siyasi istişarelerin durdurmasına, tüm ziyaretlerin iptal edilmesine kadar geniş bir alanı kapsamaktadır. Halen ortada kabul edilmiş bir kanun bulunmadığından ve tasarının Fransız Senatosunda kabul edileceği de garanti olmadığından alınan önlemlerin bu aşamada ılımlı olmasına çalışılmış olduğu gözlemlenmiştir. Ancak tasarı Senatoda kabul edildiği takdirde daha sert önlemlerin alınacağı anlaşılmaktadır. Sonuç olarak, Ermeni soykırım iddialarını kabul etmeyenlerin cezalandırılmasına dair bir kanun çıkarılması sürecinin birinci aşamasının Fransız Millet Meclisinde Ermeniler lehine olduğu söylenebilir. Ancak ilgili tasarının kökeninde soykırım iddiaları kadar seçim hesaplarının bulunması, Türkiyenin sert tepkileri ve kanun çıktığı takdirde Fransanın Türkiyedeki çıkarlarının ciddi şekilde zarar göreceğinin anlaşılması ve bu tasarının ifade özgürlüğünü ihlal etmesi ikinci aşama olan Senatoda bu kadar kolay bir sonuç alınamayacağını, hatta tasarının reddedilmesi veya sürüncemede bırakılması olasılığının bulunduğunu göstermektedir.

Yazar Hakkında :

Atıfta bulunmak için: LÜTEM, Ömer Engin. 2026. "FRANSIZ KANUNU: BİRİNCİ AŞAMA." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Yorum No.2011 / 36. Aralık 25. Erişim Kasım 22, 2026. https://avim.org.tr/public/tr/Yorum/FRANSIZ-KANUNU-BIRINCI-ASAMA

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır